

TRIBINA

Pisma čitatelja Upravljanje i proračun

Čitamo kako je Holding 'rasuo' 1,2 milijuna eura, te građani plaćaju milijune zbog nesposobnosti šefova i direktora Holdinga.

Kako smanjiti rizike rasipanja gradskog proračuna Grada Zagreba i osigurati ravnomjeran razvoj gradskih četvrti te potaknuti ljudske 'resurse' na veći doprinos razvoju svojih lokalnih sredina?

Evo podataka o proračunima gradica u okolici Zagreba za 2009.: Zaprešić - 250 milijuna kuna, 24.000 stanovnika; Samobor - 228 milijuna kuna, 35.000 stanovnika; Sveta Nedelja - 130 milijuna kuna, 17.000 stanovnika; Velika Gorica - 295 milijuna kuna, 60.000 stanovnika.

Ukupni proračun Grada Zagreba za 2009. godinu iznosi osam milijardi kuna. Mjesna samouprava koju čini 17 vijeća gradskih četvrti (VGČ + nakon izbora novouspostavljani mjesni odbori) ukupno dobiva 290,24 milijuna kuna, odnosno 3,63 posto gradskog proračuna. Iznos koji dobiva pojedina gradska četvrt ovisi o njenom broju stanovnika, površini i sagrađenosti. Primjerice, VGČ Podsused-Vrapče dobiva 15,604 milijuna kuna, odnosno 5,38 posto od ukupne dodijeljene sume zagrebačkoj mjesnoj samoupravi. U objavljenom proračunu Grada Zagreba za 2009. godinu ne postoje stavke koje pokazuju koliko pojedina gradska četvrt pridonosi prihodovnoj strani proračuna. Stavke iznosa rashoda u donjem komentaru (koje se ne odnose na proračun VGČ-a) navedene su radi usporedbe, ne ulazeći u opravdanost visine troška pojedine stavke. Jedna zagrebačka gradska četvrt u prosjeku ima oko 50.000 stanovnika i predstavlja jedan prosječan hrvatski gradić. Političko tijelo koje upravlja gradskom četvrti je Vijeće gradske četvrti koje u prosjeku ima oko 15 vijećnika (ovisno o veličini četvrti) s predsjednikom VGČ-a na čelu. S obzirom na dodijeljen novac i kompetencije (odlučivanje o malim komunalnim akcijama) vijeća gradskih četvrti predstavljaju 'fiksus' u vezi s intelektualnim i svakim drugim doprinosom razvoju svoje gradske četvrti, odnosno grada. Predsjednik i vijećnici VGČ-a biraju se izravnim glasovanjem za osobu. Proračun gradskih četvrti treba popisati na oko 20 posto, odnosno oko 100 milijuna kuna po gradskoj četvrti. Predsjedniku VGČ-a treba dati status i kompetencije dogradonačelnika Grada Zagreba. VGČ mora profesionalno obavljati svoj posao na dispoziciji 24 sata na dan, osmišljavati razvoj svoje gradske četvrti, neprestano u koordinaciji s Poglavarstvom Grada Zagreba. Predsjednik VGČ-a sa svojim vijećnicima mora funkcionirati kao mini poglavarstvo, dodjeljujući im resorna zaduženja. Tek na takav način moguće je očekivati brz i ravnomjeran razvoj Zagreba. Uz predloženi proračun Vijeća gradskih četvrti (oko 1,7 milijardi kuna), Poglavarstvo raspolaže s ostalih 6,3 milijarde kuna, što mu pored redovnih rashoda, ostavlja dovoljno prostora za provedbu krupnijih zajedničkih projekata u gradu. Stasajući i kaleći se na konkretnim projektima, vijećnici gradskih četvrti predstavljaju neprocjenjiv rasadnik budućih lidera gradske i državne uprave koji u svakom trenutku mogu zamijeniti bilo koga od postojeće »nezamjenjive elite«.

Željko Šimunović, dipl. ing., predsjednik Udruge za zaštitu okoliša "EKO-2000", Podsused

Vrijeme je da se provede dogovor o izlasku na sud

I kad se sve brave otključaju, vrata otvore i problemi sagledaju, postaje jasno da za rješenje stvarnog problema - onoga graničnog - preostaje samo jedno pravo »vijeće mudraca«. Vijeća sudaca Međunarodnog suda pravde u Haagu. Janez Janša je na Bledu, 26. kolovoza 2007. precizno rekao da je postignut načelni dogovor

Davor Vidas

doktor znanosti, direktor Odjela za pomorstvo i pravo mora Instituta »Fridtjof Nansen« iz Osla

Moderno je govoriti o kompromisu. To će svakom razumnom političaru dobro zazvučati. U današnjem složenom i međusobno povezanom svijetu rijetka su crno-bijela rješenja. Zato treba tražiti kompromise. Tako je »kompromis« često rabljen, a nerijetko i zlorabljen pojam. Mudrac mora biti sposoban razlučiti područje u kojem kompromis treba tražiti od onoga u kojem ga ne može i, štoviše, ne smije biti. Mudrost je upravo u tome - znati sagledati okvire unutar kojih se krećemo i vidjeti granice koje ne prelazimo.

Slovenija smatra da ima pravo na teritorijalni dodir s otvorenim morem. Je li o toj, doista najvišoj morskoj želji Slovenije, moguće postići kompromisno rješenje? Prije svega, mora biti jasno da će - kakvo god jednom bilo razgraničenje u Piranskom/Savudrijskom zaljevu, pa čak i kad bi (hipotetski!) cijelo more tu pripalo Sloveniji - polazne crte teritorijalnog mora Slovenije i dalje ostati na više od 12 nautičkih milja od najbližeg otvorenog mora (točka 5. iz Osimskog ugovora). Zbog te činjenice, između Slovenije i otvorenog mora, koje bi ona željela »teritorijalno dodirnuti«, stoje dvije prepreke.

Jedna je prepreka Konvencija UN-a o pravu mora, koja danas obvezuje 156 država svijeta - uključujući Sloveniju i sve članice EU-a. Prema članku 3. te konvencije, niti jedna država nema pravo na teritorijalno more koje bi bilo

više od 12 nautičkih milja udaljeno od njenih polaznih crta. Drugim riječima, za postizanje »kompromisa« koji tako uporno traži - odnosno omogućavanje izravnog teritorijalnog izlaza, odnosno dodira s otvorenim morem - Slovenija bi trebala dobiti odobrenje od najmanje 155 ostalih država stranaka Konvencije UN-a koje bi se sve trebale suglasiti da se teritorijalno more može protezati i izvan 12 milja. No, ni to ne bi bilo dovoljno, budući da je u odredbi Konvencije UN-a o najviše 12 milja protezanja teritorijalnog mora sadržano običajno pravo koje obvezuje sve zemlje svijeta. Riječju, Slovenija je u tom zahtjevu - nasuprot ostatku svijeta.

Postoji zato i drugi put za skok preko tih dugačkih 12 nautičkih milja, a prepreka se tu čini nešto nižom. U čemu se taj drugi način sastoji? U tome da se postupi prema onoj - ako neće Muhamedu brdu, brdo će Muhamedu. Trebalo bi, dakle, kad je već Slovenija suviše daleko od otvorenog mora - nekako približiti otvoreno more Sloveniji. Kako to postići? Jedino tako da Hrvatska odstupi onaj dio svog teritorijalnog mora koji »smeta« na izravnom teritorijalnom putu Slovenije do otvorenog mora; onaj koji je »nadoštukan« između. Na taj dio mora Slovenija, zbog udaljenosti veće od 12 nautičkih milja, nikako ne može polagati pravo. Znači, riječ je o području koje ne može biti predmet spora. U čemu bi se onda sastojao kompromis? U tome što bi Hrvatska odstupila dio svog područja na koje ima puno pravo. Točna riječ za to onda nije kompromis, nego - dar. Darivanje onoga što svaka država najljubomornije čuva i uvijek brani.

Kako, dakle, u takvoj situaciji može pomoći neki mudrac, u vijeću ili sam - pa bio čak i nobelovac? Zasigurno ne tako da predloži izmjenu Konvencije UN-a o pravu mora, jer onda nije mudrac. Ali ni tako da Hrvatsku pokuša navesti da odstupi dio svog državnog područja na moru, jer bi to bilo u izravnoj suprotnosti ne samo s Poveljom UN-a, nego i idealom mira u svijetu.

Pa ipak, nema problema za koji ne postoji neki ključ. Zato bi mudrac trebao biti sposoban uvidjeti da postoji ključ za preslagivanje te sjevernojadranske rubikove kocke želja i prava. Postoje zapravo ne jedan, nego dva međusobno povezana ključa.

Prvi se ključ sastoji u vrlo jednostavnoj činjenici. Premda se već više od desetljeća i pol čuje slovenski zahtjev prema kojem bi Sloveniji trebala pripasti suverenost nad ukupnim morem u Piranskom zaljevu kao i »izravni teritorijalni izlaz« na otvoreno more, to - naprosto - nije jedan zahtjev, nego su dva. Ta dva zahtjeva se, isto tako, ne mogu riješiti zajedno, nego svaki zasebno. Pitanje razgraničenja između Hrvatske i Slovenije u Piranskom/Savudrijskom zaljevu je jedna stvar, a pitanje »izlaza« na otvoreno more druga. Ta dva pitanja nisu uzročno-posljedično povezana, jer kako god se riješilo pitanje razgraničenja u zaljevu, neće se doći do podloge rješenja za drugo pitanje - dopiranje Slovenije do otvorenog mora. Prvi je ključ u rukama mudraca, dakle, da zato razdvoji ta dva pitanja. Njih treba odvojeno rješavati.

Drugi je ključ za mnoge teže vi-

dljiv, ali svakom pravom mudracu dostupan. To je ključ razlikovanja stvarnosti od percepcije. Tim bi ključem mudrac trebao otključati, svaku zasebno, zaključane brave odnosnih dvaju pitanja.

Prvo je pitanje razgraničenja na moru između Hrvatske i Slovenije. Je li to stvaran, neriješeni problem? Jest, jer među dvjema državama još nije određena granica na moru i jedina je nesporna činjenica u tome da svakoj od njih pripada jedan dio obale Piranskog/Savudrijskog zaljeva. Kako odrediti granicu, pitanje je međunarodnog prava. Mudrac bi za to pitanje uputio države na rješavanje međunarodnom pravosuđnom tijelu. U sadašnjoj situaciji, samo bi netko krajnje nerazuman (ili zlonamjerman) mogao predlagati drukčije. Drugo je pitanje pristupa Slovenije do otvorenog mora. Je li to stvaran, neriješeni problem? Ne treba biti mudrac da bi se znalo da se pristup na moru ostvaruje - brodom. Brodovi koji u Sloveniju stižu iz međunarodnih voda pristaju u jedinu slovensku međunarodnu trgovačku luku, Kopar. Nakon toga opet kreću put otvorenog mora. Kojim putem plove? Prema Sloveniji plove uz hrvatsku obalu Istre. Na odlasku iz Slovenije do otvorenog mora »izlaze« kroz teritorijalno more Italije. Tako je, naime, uređena plovidba svih brodova temeljem sustava odvojene plovidbe usvojenog 2004. godine u Međunarodnoj pomorskoj organizaciji u Londonu - i to na suprijedlog Slovenije, zajedno s ostalim jadranskim zemljama.

Ima li pri tome poteškoća? Umjesto podlijevanja nametnutoj percepciji zatvorenosti »izlaza« na otvoreno more, svatko razuman prvo bi pogledao brojke. Luka Kopar je u 2008. godini pretovarila 16 milijuna tona tereta. U 1990. godini, dok je Slovenija još bila u sastavu Jugoslavije, pa je navodno uživala »izravni teritorijalni izlaz na otvoreno more«, Luka Kopar pretovarila je pet milijuna tona tereta - što ujedno i odgovara »stanju zatečenom na dan 25. lipnja 1991.«. Argument za lakoću pristupa Slovenije do otvorenog mora danas je, dakle, 11 milijuna tona razlike težak. Mudracu dosta.

I kad se tako sve brave otključaju, vrata otvore i problemi sagledaju, postaje jasno da za rješenje stvarnog problema - onoga graničnog - preostaje samo jedno pravo »vijeće mudraca«. Vijeća sudaca Međunarodnog suda pravde u Haagu. Janez Janša je na Bledu, 26. kolovoza 2007., precizno rekao da je - o iznošenju upravo graničnog spora pred taj Sud - postignut načelni dogovor. Sad je vrijeme da ga se provede. A pristup otvorenome moru Slovenija će uvijek imati, bez obzira na ishod graničnog spora.

Dado Kovačević

